

V. HÍRVIVŐK KONFERENCIA

Égni kiégés nélkül – Kötelességeink hálójában

Gál Ferenc Főiskola, Szeged

2018. szeptember 21.

Modellintézmény kialakításának kapcsán elindított kutatás Békésen

Dr. Petróczi Erzsébet, *GFF*

Nagyné Dr. Hegedűs Anita, *SZTE JGYPK*

Előzmények

- Rövid távú cél: Gál Ferenc Főiskola - Speciális pedagógia szakirányú képzés.
  - Hosszú távú cél: Békési szakképző iskolát a speciális pedagógia modellintézményévé, bázisiskolájává fejleszteni.
- ⇒ az intézmény több pedagógusa egy három napos képzésen vett részt ⇒ betekintést nyerhettek a különleges bánásmódot igénylő fiatalok speciális pedagógiai módszerekkel történő kezelési lehetőségeibe.

Előzmények

- E cél megvalósulását, a pedagógus kompetencia alakulását szeretnénk mérhetővé tenni, illetve az eredményeket a pedagógusok támogatás-rendszerébe szervesen beépíteni.

- Kérdőívek kitöltését kértük a pedagógusoktól.
- Az adatfelvétel megkezdéséhez, végrehajtásához az engedélyt és a támogatást a Gál Ferenc Főiskola rektora, Ft. Dr. Kozma Gábor adta.
- A kutatás megtervezése, lebonyolítása, illetve az adatok kezelése és elemzése Dr. Petróczi Erzsébet intézetvezető és Nagyné Dr. Hegedűs Anita kutató feladatkörébe tartozik.

A vizsgálat célja, a kérdőívek tartalma

- A köznevelésben dolgozó pedagógusok énhatékonyságának, valamint e terület alakulását befolyásoló lehetséges háttértényezők vizsgálata pszichológiai aspektusból.
- A kérdőívek felépítése:
  - Demográfiai kérdések
  - Énhatékonyság vizsgálatára irányuló itemek
  - Önértékelés skála
  - Elégedettség a társas támogatással kérdőív
    - Tantestületi klíma vizsgálat
  - Jelenleg használt fegyelmezés módszerek feltérképezése
    - Kiegészítés öndiagnózis

Mi az énhatékonyság?

- Az énhatékonyság kognitív konstruktum:
  - a személyiségfejlődésben központi jelentőséggel bír (Rózsa és Kő, é.n.),
  - hatással van a megismerésre, a motivációra, az érzelmekre, a viselkedésre (Bandura, 1993, 1994, 1995),
  - az adaptív emberi funkcionálás fontos tényezője (Ross, 2007).
- Szoros kapcsolatban áll az egyének kudarckezelési technikáival ⇒ kontrollálható okokkal (pl.: erőfeszítés hiánya) magyarázzák-e a kudarcokat, vagy sem ⇒ javíthatja az énhatékonyságot (teljesítményt is), ha az egyéneket megtanítják arra, hogy kontrollálható körülményeket okoljanak kudarcukért – kontroll érzésének fokozása.

Tanári énhatékonyság

- Tanári énhatékonyság - annak a hite, hogy az egyén képes személyes kontrollt gyakorolni viselkedése, gondolatai és érzelmei felett.
- A hatékony tanár hisz abban, hogy képes a gyermekekre egyénekként tekinteni, a fiatalok életében változást eszközölni, és saját vélekedéseit tükröző módon tanítani (Gibbs, 2003; Tschannen-Moran – Hoy – Hoy, 1998).

- **Erős énhatékonysági vélekedés:**
  - elégedettebbek munkájukkal,
  - elkötelezettebbek, lojálisabbak,
  - kevesebbet hiányoznak,
  - kitartóbbak nehéz helyzetekben is,
  - hajlamosak új tanítási megközelítéseket, módszereket alkalmazni,
  - képesek a tanulók teljesítményét növelni, valamint a diákokat jobban motiválni (Caprara – Barbaranelli – Steca – Malone 2006; Gibson – Dembo, 1984; Midgely – Feldlaufer – Eccles, 1989; Trentham – Silvern – Brogdon 1985).
- ⇒ Egyértelműen igazolható, az énhatékonysággal való foglalkozás relevanciája.
- ⇒ Feltételezhető a tanári énhatékonyság növelésének pozitív hozadéka mind a pedagógus, mind a diákok, mind az intézmény számára.

Énhatékonyság és kiégés

- Negatív irányú összefüggést számos nemzetközi vizsgálatban igazolták (pl.: Khani – Mirzaee, 2013; Schwarzer, 2008; Skaalvik – Skaalvik, 2007).
- Vannak hazai eredmények is, melyek megerősítik az énhatékonyság és a kiégés közötti negatív irányú kapcsolatot (Horváthné Hiller, 2013; Salavecz – Neculai – Jakab, 2006; Tóth, 2017).

- ⇒ Globális énhatékonyságot vizsgálnak,
- ⇒ önállóan vagy részterületként (pszichológiai immunkompetencia).
- Terület-specifikus, longitudinális, tanári – tanulói énhatékonyság összevetés.

A kutatás első eredményei

Kiegészítés összefüggése demográfiai háttértényezőkkel
Kiegészítés és énhatékonyság kapcsolata

A minta bemutatása

- Összesen 29 pedagógus
- 16 férfi, 13 nő
- Hány éve kezdett el dolgozni? 11 – 46 éve
- Hány éve tanít? 3 – 44 éve
- Hány éve tanít ebben az iskolában? 1 – 36 éve
- Összesen kb. hány diákot tanít? 22 – 250 főt
- Kiegészés-index:
  - 19 főnél normál érték,
  - 10 főnél jelez az érték – kiegészést, életuntságot él meg a személy, lépnie kell a leküzdése érdekében,
  - 0 fő akut krízis, sürgős segítségre van szüksége.

Hány éve kezdett dolgozni?

- Közepes erősségű ellentétes irányú együttmozgás ($r=-,315$; $p<0,1$) $\Rightarrow$ minél régebben dolgozik, annál kisebb a kiégési index.

? Az idősebb pedagógusok kifejlesztettek hatékony önvédelmi stratégiákat?

? Jobban fel voltak készülve a pályára?

? Lojálisabbak, inkább tekintik önmegvalósításnak?

Hány diákot tanít?

- Közepes erősségű egyirányú együttmozgás ($r=,399$; $p<0,05$) $\Rightarrow$ minél több diákot tanít, annál nagyobb a kiégési index.

? Diákok számával párhuzamosan növekszik a leterheltség?

? Több feladat, több probléma, több megoldandó konfliktus?

Nincs összefüggés a kiégéssel

- Nem
- Legmagasabb iskolai végzettség (főiskola, egyetem)
- Van-e kiegészítő végzettség (pl.: szakvizsga, közoktatási vezető)
- Vezető vagy beosztott pozíció

Kiégés – énhatékonyság (N=29)

Énhatékonyság	Kiégés	
Befolyásolási	Pearson korreláció	-,612**
	Szignifikancia szint	,000
Oktatási	Pearson korreláció	-,449*
	Szignifikancia szint	,015
Fegyelmezési	Pearson korreláció	-,375*
	Szignifikancia szint	,045
Szülői részvétel növelése	Pearson korreláció	-,506**
	Szignifikancia szint	,005
Közösségi részvétel növelése	Pearson korreláció	-,499**
	Szignifikancia szint	,006
Pozitív iskolai klíma létrehozása	Pearson korreláció	-,429*
	Szignifikancia szint	,020
Összesített énhatékonyság	Pearson korreláció	-,546**
	Szignifikancia szint	,002

Példa itemek

1. Befolyásolási	Képes vagyok befolyásolni az iskolában hozott döntéseket. Szabadon ki tudom fejezni a véleményem fontos iskolai kérdésekben.
2. Szülői részvétel növelése	El tudom érni, hogy a szülők bevonódjanak az iskolai tevékenységekbe. Segítséget nyújtok a szülőknek, hogyan segítsék gyermeküket abban, hogy jól teljesítsenek az iskolában.
3. Közösségi részvétel növelése	Képes vagyok olyan közösségi csoportokat létrehozni, melyek motiváltak az iskolával való együttműködésben. Képes vagyok külső szervezetekkel együttműködést kialakítani.
4. Oktatási	Utat találok a legnehezebb diákok felé is. Rá tudom venni a diákokat a tanulásra A nehéz feladatok során is tudom motiválni a tanulókat.
5. Pozitív iskolai klíma létrehozása	El tudom érni, hogy a tanulók élvezzék az iskolába járást. El tudom érni, hogy a diákok bízzanak a tanárokbán. El tudom érni, hogy a tanulók higgyenek abban, tudnak jól teljesíteni az iskolai munkában.
6. Fegyelmezési	El tudom érni, hogy a gyerekek betartsák az osztálytermi szabályokat. Kontrollálni tudom a zavaró viselkedést az osztályban.

Konklúzió, kitekintés

- Sikerült megragadnunk egy olyan dimenziót, mely a kiégés (ki)alakulásában fontos tényezőnek tekinthető.
- Longitudinális kutatási eredményekkel egyedülálló képet alkothatunk a pedagógusok énhatékonyságának alakulásáról – kísérleti helyzetben.

- Öndiagnózis „Ki van égve” tétele – összesített érték között közepes erősségű egyirányú együttmozgás ($r=,503$; $p<0,01$) $\Rightarrow$ minél inkább így érez, annál nagyobb a kiégési index.
- (16 fő válaszolta, hogy soha; 9 fő, hogy egyszer-kétszer, 4 fő, hogy néha)
- Figyelni kell a jelzésekre, a megérzéseinkre, a gondolatainkra – magunkra!

**Köszönöm megtisztelő
figyelmüket!**